

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

563

Vragen van het lid **Marcouch** (PvdA) aan de Minister van Veiligheid en Justitie over *het niet behandelen van aangiften van discriminatie door het Openbaar Ministerie* (ingezonden 26 september 2016).

Antwoord van Minister **Van der Steur** (Veiligheid en Justitie) mede namens de Ministers van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Sociale Zaken en Werkgelegenheid (ontvangen 21 november 2016) Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2016–2017, nr. 387

Vraag 1

Kent u het bericht «OM kan aangiften discriminatie niet aan, slechts kwart behandeld»¹ en het bericht «Man riep «Sieg Heil» naar joodse Martin, maar politie doet niets»²?

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2 en 3

Is het waar dat driekwart van de aangiften wegens discriminatie niet door het Openbaar Ministerie (OM) wordt behandeld? Zo ja, hoe verhoudt zich dat tot de Aanwijzing Discriminatie? Zo nee, om hoeveel niet behandelde aangiften gaat het dan wel?

Waarom worden zoveel aangiften wegens discriminatie niet behandeld?

Antwoord 2 en 3

Uitgangspunt is dat bij overtreding van de discriminatiebepalingen altijd een strafrechtelijke reactie volgt (dagvaarding of transactie), indien de zaak zich daarvoor redelijkerwijs leent. In beginsel wordt er gedagvaard. In lichtere zaken kan een transactie worden aangeboden. Dit is neergelegd in de Aanwijzing Discriminatie.

De gang van discriminatiezaken door de strafrechtketen staat beschreven in het WODC-onderzoek «Discriminatie: Van aangifte tot vervolging», dat op

¹ <http://www.rtlnieuws.nl/nederland/om-kan-aangiften-discriminatie-niet-aan-slechts-kwart-behandeld>

² <http://www.rtlnieuws.nl/nederland/man-riep-sieg-heil-naar-joodse-martin-maar-politie-doet-niets>

25 januari 2016 naar uw Kamer is gestuurd.³ In dit onderzoek wordt ook uitgelegd waarom niet alle signalen over discriminatie die de politie ontvangt resulteren in een aangifte en waarom niet alle aangiften resulteren in een strafzaak die kan worden opgepakt door het Openbaar Ministerie (OM). Het verschil tussen het aantal aangiften bij de politie en het aantal zaken dat bij het OM binnenkomt wordt met name veroorzaakt door het niet kunnen instellen van opsporingsonderzoek in verband met het ontbreken van een daderindicatie, het niet kunnen achterhalen van een verdachte, het ontbreken van voldoende bewijs, dan wel de niet-strafbaarheid van de uiting. Om deze redenen komt ongeveer driekwart van de aangiftes uiteindelijk niet bij het OM terecht.

Niet elke aangifte resulteert dus in een zaak voor het OM. Voor de zaken die wel door de politie naar het OM worden gestuurd geldt onverminderd de in de Aanwijzing discriminatie vastgelegde norm dat het OM alle zaken oppakt. Dat dit niet is geschied in twee in het bericht van RTL Nieuws genoemde zaken is een omissie waaraan geen beleidsoverweging ten grondslag heeft gelegen. De twee dossiers zijn simpelweg blijven liggen en dat had niet mogen gebeuren als was gehandeld conform de Aanwijzing Discriminatie. Het OM heeft de fout inmiddels publiekelijk erkend; de omissie is reeds hersteld. Het beeld dat het OM niet kan voldoen aan de eigen norm om zorgvuldig naar aangiften van discriminatie te kijken, is daarom niet correct. Het OM pakt in principe alle door de politie ingestuurde discriminatiezaken op, waarbij fouten zoals door RTL Nieuws geconstateerd uiteraard nooit kunnen worden uitgesloten. Ik heb de voorzitter van het College van Procureurs-Generaal verzocht de bedrijfsvoering van het OM zodanig in te richten dat herhaling van de voorvallen als beschreven door RTL Nieuws waar mogelijk wordt voorkomen.

Vraag 4 en 8

Hoeveel aangiften worden er jaarlijks wel door het OM behandeld en in hoeveel gevallen leidt dat tot vervolging? Kunt u aangeven op welke gronden de zaken die niet vervolgd worden zijn geseponeerd?

Is een ZSM-afdoening of strafbeschikking, vooral in het geval van discriminatie met een verdachte waarvan de identiteit bekend is, mogelijk? Zo ja, hoe vaak wordt dit toegepast en zou dit vaker toegepast kunnen worden? Zo nee, waarom is dit niet mogelijk? Acht u het wenselijk dit wel mogelijk te maken en op welke termijn gaat u dit doen?

Antwoord 4 en 8

Over de afdoening van zaken door het OM wordt de Kamer jaarlijks geïnformeerd door toezending van de rapportage «Cijfers in Beeld». Laatstelijk is dat gebeurd met de cijfers over 2014; die rapportage is op 16 november 2015 aan de Tweede Kamer aangeboden. Binnenkort zult u het rapport over 2015 ontvangen. Een eerste beeld laat zien dat in 2015 136 discriminatiezaken door het OM zijn afgedaan. Daarnaast is een aantal zaken afgedaan terzake commune delicten (zoals mishandeling en vernieling) waarbij discriminatie een rol speelde. In de genoemde rapportage over 2015 zal voor het eerst gerapporteerd worden over de bij het OM ingestroomde commune delicten met een discriminatoir aspect. Omdat de registratie van de maatschappelijke kwalificaties bij deze delicten nog niet volledig is doorgevoerd, zal dit een eerste indicatie zijn van het aantal commune delicten met een discriminatoir aspect dat bij het OM is binnengekomen.

Tot 2015 gold het volgende beeld:

OM-afdoening	Jaar 2010		Jaar 2011		Jaar 2012		Jaar 2013		Jaar 2014	
Dagvaarden	71%	121	54%	90	52%	71	53%	48	59%	82
Transactie	10%	17	8%	14	13%	17	4%	4	6%	8
Voorw.sepot	1%	1	6%	10	4%	5	3%	3	6%	8
Sepot	18%	31	31%	52	25%	34	33%	30	21%	29
OM-straf-beschikking	0%	0	0%	0	1%	2	4%	4	6%	9
Lik-op-stuk	0%	0	0%	0	4%	5	1%	0	1%	1

³ in de brief over het Nationaal Actieprogramma tegen Discriminatie 2016–2020: Kamerstuk 30 950 nr. 84

OM-afdoening	Jaar 2010		Jaar 2011		Jaar 2012		Jaar 2013		Jaar 2014	
Oproep verzet	0%	0	0%	0	0%	0	1%	1	0%	0
Voegen	0%	0	0%	0	1%	2	0%	0	2%	3
TOTAAL	100%	170	100%	166	100%	136	100%	90	100%	140

Bron: Cijfers in Beeld 2014, tabel 15

Hoofdreutel is dat bij overtreding van de discriminatiebepalingen, indien de zaak bewijsbaar en de verdachte strafbaar is, altijd een strafrechtelijke reactie volgt (dagvaarding of strafbeschikking), gelet op de negatieve werking bij onvoldoende handhaving en de voorbeeldfunctie die van een strafvervolgung uitgaat.

Afhankelijk van de feiten en omstandigheden (bijvoorbeeld ernst zaak, persoon van de verdachte, wel/geen recidive) wordt door de officier van de justitie voor een afdoening gekozen. Zoals uit de cijfers blijkt wordt de strafbeschikking ook toegepast bij discriminatiefeiten. Discriminatiezaken komen vanwege hun complexiteit nauwelijks in aanmerking voor een ZSM-afdoening (Lik-op-stuk).

Soms besluit de officier van justitie om niet te vervolgen. In 2014 werden er 37 septs gegeven, waarvan 21 beleidssepts. Van deze beleidssepts waren er acht voorwaardelijke septs. Uit «Cijfers in Beeld 2014» komt naar voren dat deze beleidssepts niet zijn genomen uit capaciteitsoverwegingen, maar omdat sprake was van:

- gezondheidstoestand (Dit sepot heeft betrekking op een tijdelijke of permanente, geestelijke of lichamelijke toestand van de verdachte. Dit sepot kan bijvoorbeeld worden gegeven als een verdachte terminaal ziek is en niet lang meer te leven heeft. Vervolgung dient dan geen redelijk doel meer. Er werd één keer voorwaardelijk geseponeerd met sepotcode 53, gezondheidstoestand);
- gewijzigde omstandigheden (Dit sepot kan worden gegeven als er sprake is van verbeterd levensgedrag van verdachte, bijvoorbeeld als de verdachte spijt heeft van zijn daad, de verwerpelijkheid daarvan inziet en zelf initiatieven heeft ontplooid om zijn gedrag goed te maken. Ook indien omstandigheden die tot het delict hebben geleid of die tot recidive zouden kunnen leiden niet meer bestaan of in belangrijke mate zijn gewijzigd, kan dit sepot worden gegeven. De sepotcode 55 werd vier keer gegeven, twee keer aan een onvoorwaardelijk en twee keer aan een voorwaardelijk sepot);
- dubbel ingeboekt (Dit betreft een administratief sepot en betekent dat het feit dubbel is ingeboekt in de OM-registratiesystemen Compas of GPS, en dat daarom één van de dubbel ingeboekte zaken wordt geseponeerd. In 2014 kwam dit vijf keer voor);
- een oud feit (Dit sepot kan bijvoorbeeld worden gegeven als er aangifte wordt gedaan van een al lang geleden gepleegd feit of als de zaak na aangifte te lang bij de politie of het OM in behandeling is geweest, danwel op de plank is blijven liggen – niet omdat er geen capaciteit was, maar omdat deze zaken abusievelijk uit beeld zijn geraakt – met sepotcode 43: «oud feit».

Er was in 2014 dus geen sprake van septs om capaciteitsredenen. Dat er zaken niet door het OM zijn opgepakt, is een omissie waaraan geen beleids-overweging ten grondslag heeft gelegen. De dossiers zijn blijven liggen en dat had niet mogen gebeuren.

Op basis van de cijfers uit 2014 kan ik niet de conclusie trekken dat het OM zich niet aan het bepaalde in de Aanwijzing discriminatie zou houden. Vooralsnog heb ik geen aanwijzingen dat de situatie sinds 1 januari 2015 is veranderd. De cijfers over 2015 krijgt u toegezonden zodra deze beschikbaar zijn.

Vraag 5

Is het waar dat, nu blijkt dat het OM niet kan voldoen aan de eigen norm om zorgvuldig naar aangiften van discriminatie te kijken, de genoemde Aanwijzing wordt aangepast? Zo ja, deelt u de mening dat het naar beneden bijstellen van de verwachtingen niet helpt om dit probleem van discriminatie daadwerkelijk aan te pakken, maar dat juist extra inspanningen om wel aan

die verwachtingen te voldoen beter op hun plaats zouden zijn? Hoe gaat u voor die extra inspanningen zorgen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 5

Nee, dat is niet correct. De Aanwijzing wordt herzien omdat de looptijd ervan bijna is verstreken (1 januari 2007 – 31 december 2016). Deze herziening is reeds in januari van dit jaar met uw Kamer gecommuniceerd in de brief over het Nationaal Actieprogramma tegen Discriminatie 2016–2020⁴.

In het proces dat leidt tot deze herziening heeft het OM wel aangegeven dat politie en OM worden geconfronteerd met nieuwe vormen van communicatie in onze samenleving en daarmee met nieuwe platforms waarop discriminatie plaatsvindt. Daarmee worden de aangiftes complexer en kan tevens één aangifte een veelvoud aan uitingen betreffen. Om die reden is afgesproken dat politie en OM gaan bezien hoe meldingen over online discriminatie het beste kunnen worden aangepakt. De uitkomst van dat proces is wat mij betreft een aanpak die uitvoerbaar is, die een concrete oplossing biedt en een breed draagvlak heeft in de Nederlandse samenleving. Ik acht het niet opportuun nu reeds vooruit te lopen op de uitkomst van dit proces.

Vraag 6

Deelt u de mening dat het onvoldoende gevolg geven aan aangiften wegens discriminatie de aangiftebereidheid zal doen afnemen en dat daarmee het signaal wordt afgegeven dat discriminatie onbestraft blijft? Zo ja, wordt daarmee het probleem van discriminatie in de samenleving daardoor niet groter gemaakt? Zo ja, welke conclusies en gevolgen verbindt u hier aan? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 6

Die mening deel ik. Feitelijk is deze situatie gelukkig niet aan de orde. De opsporing en vervolging van discriminatiezaken blijft onverminderd een prioriteit. Het is van belang dat mensen die zich schuldig maken aan discriminatie en discriminatoir geweld ter verantwoording worden geroepen en bestraft. Daarop is het beleid ook gebaseerd.

Vraag 7

Is het waar dat het OM «wel heel alert [is] op de zaken die van belang zijn» en die wel aanpakt? Zo ja, aan de hand van welke criteria wordt het onderscheid tussen zaken die wel en niet van belang zijn gemaakt? Hoe verhoudt zich dat tot het feit dat de in het tweede bericht genoemde belediging van het «Sieg Heil» roepen niet is vervolgd? Was deze belediging dan geen zaak van belang en wat zijn dat dan wel? Zo nee, wat is er niet waar?

Antwoord 7

Het OM wil met strafrechtelijk ingrijpen een duidelijke strafrechtelijke grens stellen en een effectief signaal afgeven. Bij het opsporingsonderzoek wordt gekeken naar de vervolgbaarheid, de ernst van het feit en maatschappelijke onrust, om met een eventuele vervolging de bovenstaande doelen te verwezenlijken.

Dat de zaak waar aan u refereert niet door het OM is opgepakt, is een omissie waaraan geen beleidsoverweging ten grondslag heeft gelegen. Het dossier is blijven liggen, en dat had niet mogen gebeuren.

Het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden heeft in deze zaak op 22 juli 2016 bevolen dat de verdachte alsnog vervolgd dient te worden. Het OM heeft aangegeven een nader onderzoek te zullen starten en op basis van de uitkomsten van dit nader onderzoek een vervolgingsbeslissing te zullen nemen.

⁴ Kamerstuk 30 950 nr. 84